

Parytety dla kobiet

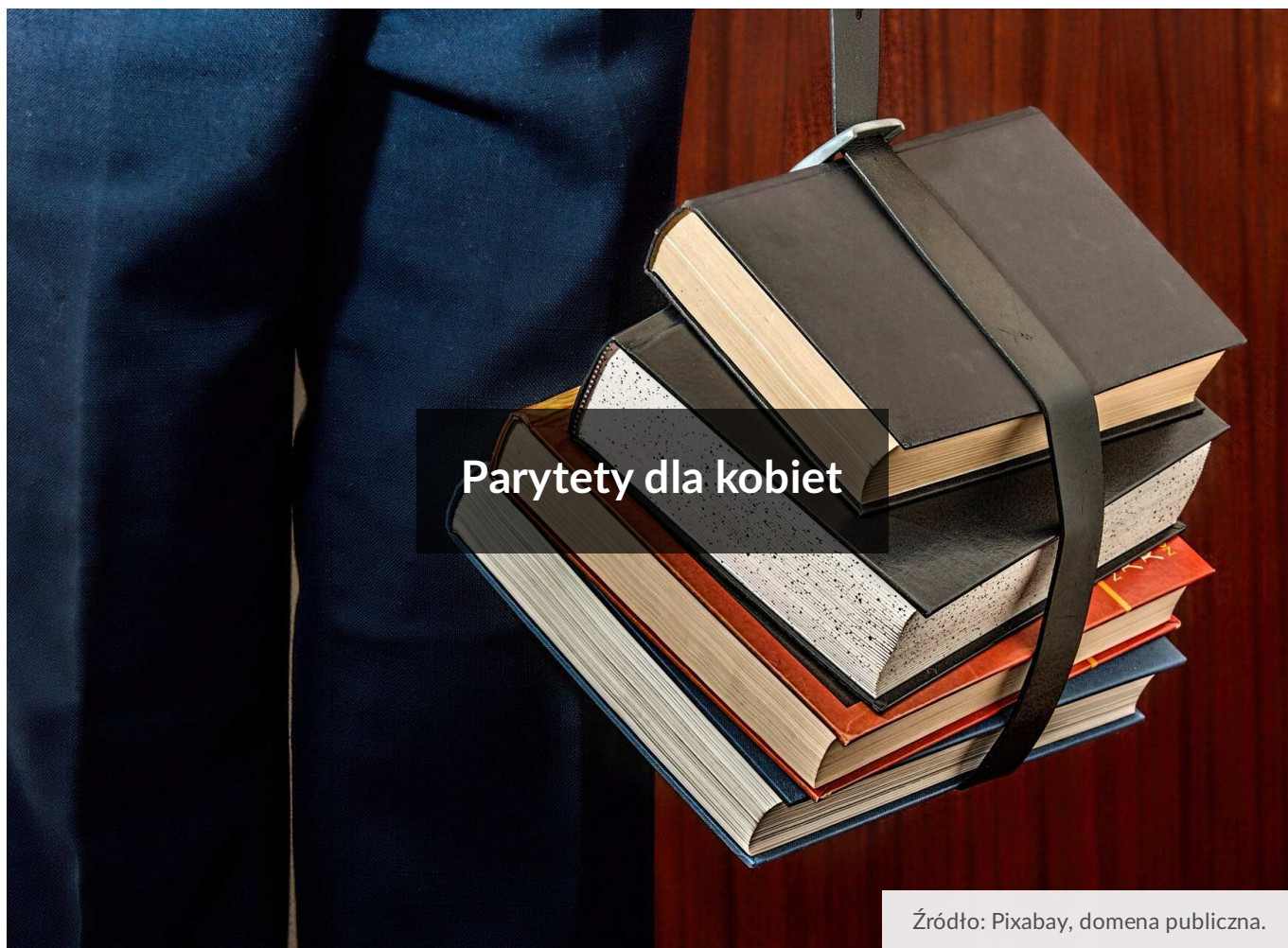
- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Mapa interaktywna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Instytut Spraw Publicznych, *Kobiety na listach wyborczych*, dostępny w internecie: isp.org.pl [dostęp 28.04.2020 r.].
- Źródło: Miłada Jędrzyk, *Męskie partie nie mają szans*, „Gazeta Wyborcza” 2009.
- Źródło: *Inter-Parliamentary Union*, dostępny w internecie: archive.ipu.org [dostęp 26.02.2020 r.].

- Źródło: MJ/PAP, *35 proc. każdej płci na listach. Ustawa kwotowa przyjęta*, 3.12.2010 r., dostępny w internecie: newsweek.pl [dostęp 12.08.2020 r.].

Materiał jest częścią serii „**Repetitorium**”.

W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu parytetów dla kobiet oraz pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń dotyczących parytetów kobiet.
- Scharakteryzujesz, czym są parytety.
- Wskażesz kraje, w których wprowadzono parytety.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Dla zainteresowanych

**Czynniki sprzyjające
powstaniu
społeczeństwa
obywatelskiego.
Emancypacja**

**Feminizm i jego założenia
ideowe**

Feminizm

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł. Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z interpretacją tekstu.

Parytety dla kobiet

Reprezentacja kobiet w ciałach ustawodawczych na świecie nie jest liczna.

Kobiety po raz pierwszy zostały wybrane do parlamentu w 1907 r. w Finlandii. Było to pierwsze państwo, które wprowadziło pełne prawa wyborcze dla kobiet. Stosunkowo niedawno uzyskały one prawa wyborcze i zasiadły w parlamencie Szwajcarii (1971), San Marino (1974), Liechtensteinie (1986), Andorze (1993).

Z danych Unii Międzyparlamentarnej (PARLINE) wynika, że w 2020 r. udział kobiet w izbach przedstawicielskich na szczeblu krajowym wyniósł 22,6 proc.

Średni udział kobiet w parlamentach według regionów (w %)	
region	udział
Afryka Subsaharyjska	22,5

Średni udział kobiet w parlamentach według regionów (w %)	
Skandynawia	40,8
Europa bez Skandynawii	26,1
Ameryka Północna	26,6
Ameryka Południowa	27,5
Kraje arabskie	16,5
Azja	16,8
Oceania	14,1

Źródło: *Inter-Parliamentary Union*, dostępny w internecie: archive.ipu.org [dostęp 26.02.2020 r.].

Poszukaj aktualnych danych na ten temat.

Niektóre państwa podjęły już działania, których celem jest zwiększenie reprezentacji kobiet w izbach parlamentarnych. W 2020 roku w 56 krajach świata reprezentacja kobiet wynosiła powyżej 30%.

Jednym z rozwiązań stosowanych na świecie jest wprowadzenie ustawodawstwa obligującego partie do umieszczenia określonej procentowo liczby kobiet na listach partyjnych w stosunku do liczby wystawionych kandydatów. W ten sposób kraje te wprowadzają [parytet](#) kobiet obowiązujący w wyborach.

W niektórych krajach parytet nie jest określony przez ustawodawstwo krajowe, ale partie z własnej inicjatywy przyjmują go i staje się on wówczas elementem programu politycznego danego ugrupowania.

Jeśli parytet jest wprowadzony na szczeblu krajowym, to zwykle określa go ordynacja wyborcza, a nie przepis konstytucyjny.

Parytet jest częściej stosowany w wyborach samorządowych niż w wyborach parlamentarnych. Niewątpliwie odgrywa istotną rolę we włączaniu kobiet do polityki.

Oprócz określenia parytetu kobiet na listach wyborczych ważne znaczenie mają także inne czynniki, np. pozycja na liście wyborczej. Kandydaci na pierwszych miejscach mają większe szanse na zdobycie mandatu (szczególnie w systemach proporcjonalnych w głosowaniu na listę zamkniętą), dlatego w niektórych krajach zastrzega się, by kandydaci odmiennych płci występowali na listach przemiennie, lub procentowo określa się, ile osób odmiennej płci powinno figurować w pierwszej połowie listy. Istotną rolę odgrywa również formuła wyborcza: systemy większościowe, zwłaszcza jednomandatowe, nie sprzyjają temu, by wybierano kobiety.

W niektórych krajach ustawodawstwo określa liczbę mandatów przyznawanych kobietom, np. w Pakistanie 60 spośród 342 miejsc w Zgromadzeniu Narodowym przypada kobietom. W pakistańskim senacie mandatów przeznaczonych dla kobiet jest 17 na 104.

Słownik

parytet

rozwiązanie polegające na zapewnieniu ustalonego udziału reprezentantek i reprezentantów obu płci, np. na listach wyborczych

Mapa interaktywna

Polecenie 1

Zapoznaj się ze schematem. W dostępnych źródłach poszukaj informacji na temat tego, jakie konsekwencje mogą być wyciągane, jeśli parytety nie są przestrzegane.

Procentowy udział kobiet w wybranych parlamentach na świecie (stan na lipiec 2020)

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Porównaj procenty największej reprezentacji kobiet w parlamencie w kraju europejskim i afrykańskim. Zastanów się, czy wysoki odsetek kobiet w parlamencie wynika z takich samych czynników. Zapisz swoje spostrzeżenia.

Ćwiczenie 2

Wymień wybrane państwa, w których kobiety mają zagwarantowane miejsca w parlamencie. Wskaż, jaki procent miejsc jest dla nich przeznaczony.

Wskaż państwa, w których występuje ustawowy parytet na listach wyborczych.

Wskaż państwa, w których występuje partyjny parytet na listach wyborczych.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Material źródłowy do ćwiczeń 1–3.

(((Miłada Jędrysik

Męskie partie nie mają szans

Jest rok 2029. Od dwudziestu lat polskie partie polityczne stosują parytety na listach wyborczych. Kobiety urodzone około roku 2000 wdzięczne są matkom za to, że zmieniły świat polityki – dziś żadna partia polityczna nie przetrwa bez kobiecej reprezentacji. Kobiety uczestniczą w polityce i żaden polityk nie ośmieli się powiedzieć, że »ozdabiają« parlament. Fantazja? Dlaczego – taką drogę w ciągu ostatnich lat przeszła Szwecja. Opowiada o niej Nalin Pekgul (...)

Miłada Jędrysik: Ile miejsc na listach wyborczych w pani partii zarezerwowanych jest dla kobiet?

Nalin Pekgul: Mamy parytet: 50 proc. dla kobiet i 50 proc. dla mężczyzn.

Od kiedy?

Od 1993 r.

Czy nakazuje to jakaś ustawa?

Nie. To wewnętrzna decyzja partii podjęta na kongresie. W pewnym momencie padła propozycja wprowadzenia ustawowo systemu kwotowego, ale partie nie zdecydowały się na to. Inne ugrupowania poszły po prostu w nasze ślady.

Ale tylko lewicowe, choć w partiach prawicowych jest dziś również dużo kobiet. Jak to się stało, że Szwecja jest dziś jednym z krajów o największej liczbie kobiet w parlamencie – w obecnej kadencji 47 proc.?

Oczywiście wymagało to czasu. W naszej partii działa Federacja Kobiet, której dzisiaj jestem przewodniczącą. Przez lata walczyła ona o to, żeby w wewnętrznych partyjnych ciałach i na listach wyborczych było więcej kobiet. Do tego doszła presja zewnętrzna. W 1993 r. kobiety z lewicy, feministki zagroziły, że jeśli socjaldemokracja nie otworzy się na kobiety, założą własną partię. Sondáže pokazały, że Szwedzi byliby skłonni głosować na takie kobiece ugrupowanie.

Czy jest różnica między uprawianiem polityki przez kobiety i mężczyzn?

Nie wierzę w to. Problem polega na tym, że nawet w parlamencie przez lata tak się działo, że kobiety zajmowały się „miękką polityką” – kwestiami socjalnymi, edukacyjnymi itp., natomiast „twarda polityka” – obronność, polityka zagraniczna – pozostawała w kompetencji mężczyzn. Ale i to zmieniliśmy. Gdy nasza partia rządzi, to jeśli premier jest mężczyzną, ministrem spraw zagranicznych musi być kobieta i odwrotnie.

A czy szwedzka polityka się zmieniła, gdy coraz więcej kobiet zaczęło się nią parzyć?

To przede wszystkim kwestia demokracji. Kobiety stanowią połowę populacji, więc powinny mieć odpowiednią reprezentację polityczną. Ale od kiedy zaczęły się liczyć w polityce, udało im się zmienić wiele w kwestiach ich bezpośrednio dotyczących, jak urlopy macierzyńskie i ojcowskie, opieka nad dziećmi – umożliwienie kobiecie pogodzenia pracy na pełny etat z posiadaniem dzieci. (...)

Ci, którzy są przeciwko kwotom [parytetowi – dop. aut.], mówią jednak, że upokarzają one kobiety, bo o ich karierze decyduje sztuczny mechanizm.

Ale to właśnie teraz po raz pierwszy kobiety i mężczyźni mają równe szanse. Tak naprawdę nasz problem nie polega na tym, że kobiety

i imigranci dostają stanowiska, bo są kobietami i imigrantami, ale na tym, że mężczyźni je dostają, bo są mężczyznami i są biali.

Źródło: Miłada Jędrzyk, *Męskie partie nie mają szans*, „Gazeta Wyborcza” 2009.

Ćwiczenie 1

Wskaż, czy w Szwecji istnieje ustawowy parytet kobiet na listach wyborczych.

nie

tak

Ćwiczenie 2

Wskaż, jakie zmiany w polityce prowadzonej przez państwo rozmówczynie przypisuje działaniom kobiet w sferze publicznej.

Ćwiczenie 3

Wskaż, jakie sfery życia publicznego/polityki są tradycyjnie obszarami działania politycznego kobiet.

Ćwiczenie 4

Przeanalizuj dane z tabeli i wykonaj zadanie.

Wybory do sejmu 2019

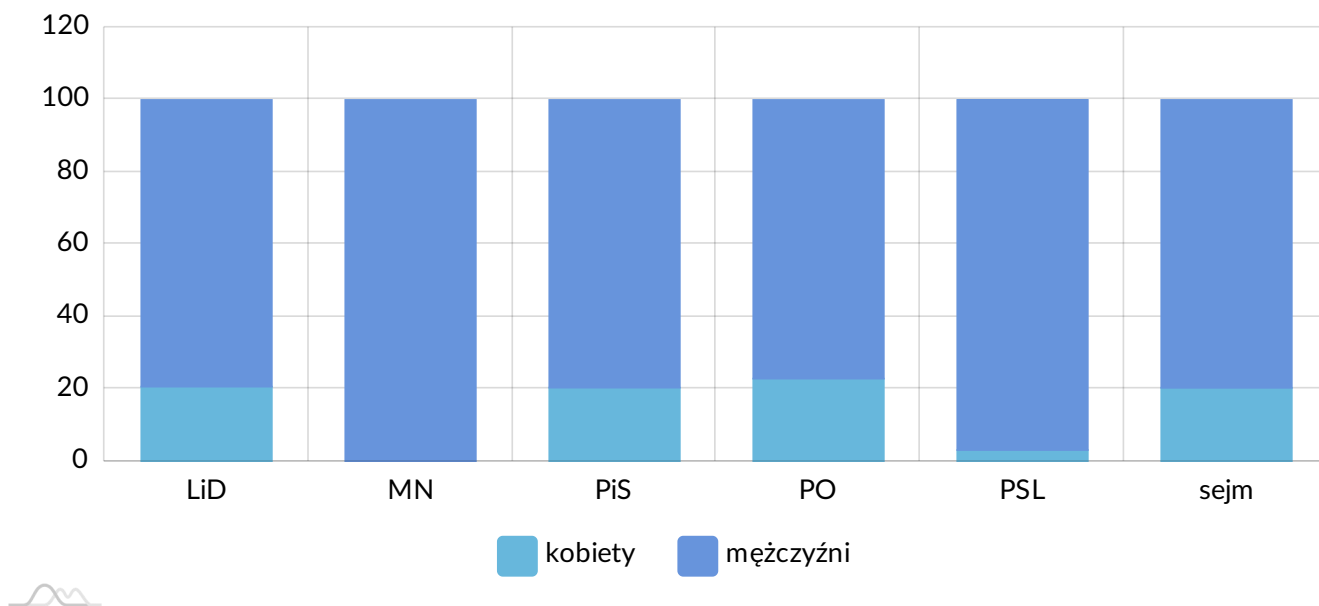
Partia	Liczba kandydatów na listach	Liczba kobiet na listach
Lewica	911	424
Konfederacja	881	349
PiS	918	358
PSL	919	381
Koalicja Obywatelska	920	395

Źródło: Instytut Spraw Publicznych, *Kobiety na listach wyborczych*, dostępny w internecie: isp.org.pl [dostęp 28.04.2020 r.].

Podaj pełną nazwę ugrupowania politycznego, na którego listach wyborczych odnotowano najniższy udział procentowy kobiet w wyborach do sejmu w 2019 r.

Materiał źródłowy do ćwiczeń 5-7.

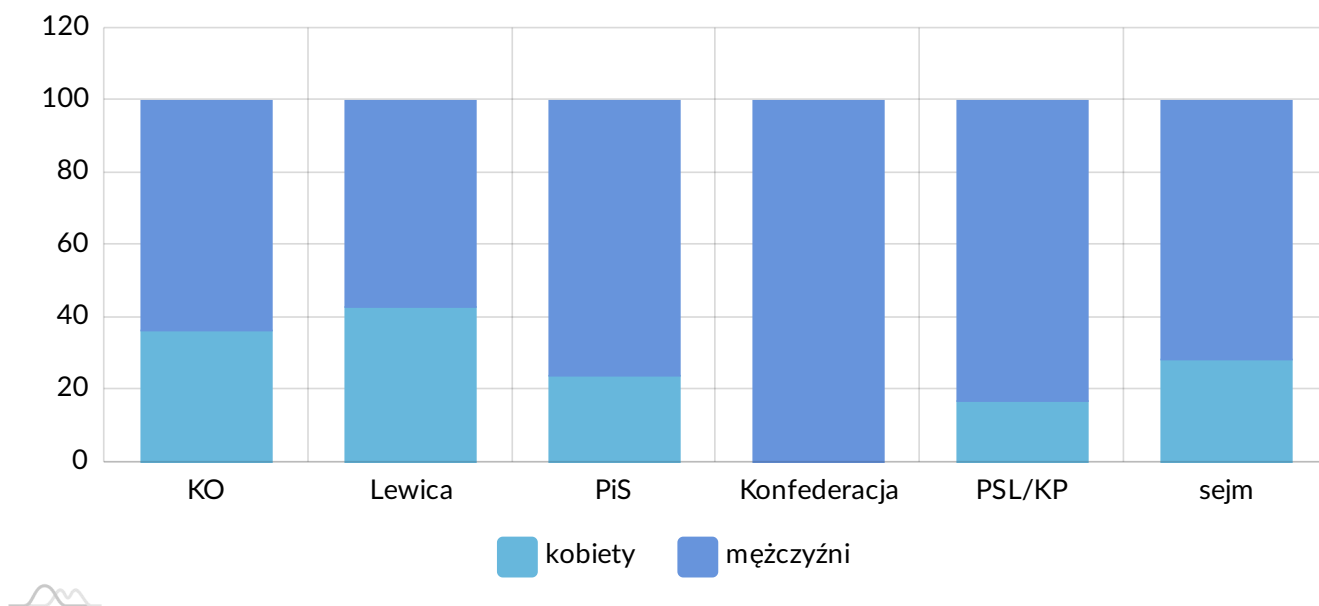
Posłowie według płci (w %)

Oprac. na podst.: *Udział kobiet w Sejmie RP VI kadencji według partii politycznych*, sejm.gov.pl [online, dostęp 28.04.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Posłowie według płci (w %)

Oprac. na podst.: *Udział kobiet w Sejmie RP IX kadencji według partii politycznych*, sejm.gov.pl [online, dostęp: 28.04.2020].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 5

Podaj pełną nazwę partii, w której procentowy udział posłanek w Sejmie RP VI kadencji był najniższy.

Ćwiczenie 6

Podaj pełną nazwę ugrupowania politycznego, w którym procentowy udział posłanek w Sejmie RP VI kadencji był najwyższy.

Zaznacz odpowiedź najbliższą swojej.

Porównaj swoją odpowiedź

Ćwiczenie 7

Wskaż, jak zmieniła się reprezentacja kobiet w sejmie między dwiema przedstawionymi kadencjami.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

((MJ/PAP

35 proc. każdej płci na listach. Ustawa kwotowa przyjęta

Sejm przyjął w piątek ustawę, zgodnie z którą nie mniej niż 35 proc. kobiet i nie mniej niż 35 proc. mężczyzn musi znaleźć się na liście wyborczej, żeby została zarejestrowana. Ma to zwiększyć udział kobiet w polityce.

Źródło: MJ/PAP, *35 proc. każdej płci na listach. Ustawa kwotowa przyjęta*, 3.12.2010 r., dostępny w internecie: newsweek.pl [dostęp 12.08.2020 r.].

Rozstrzygnij, czy od 2011 roku w zmienionej ordynacji wyborczej w Polsce obowiązuje parytet. Swoje zdanie uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Dla nauczyciela

Autor: Dorota Czarny

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Parytety dla kobiet

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

V. Państwo, myśl polityczna i demokratyzacja.

Uczeń:

11) analizuje kwestię pojmowania równości, wolności i sprawiedliwości w różnych nurtach myśli politycznej;

13) charakteryzuje główne fazy kształtowania się demokracji i upowszechniania praw wyborczych.

VII. Rywalizacja o władzę.

Uczeń:

1) przedstawia proces ewolucji instytucjonalnej i ideologicznej partii politycznych; charakteryzuje funkcje partii politycznych.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje typy poleceń do ćwiczeń dotyczących parytetów kobiet;
- charakteryzuje, czym są parytety;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- mapa myśli;
- analiza tekstu źródłowego;
- gra „kółko, krzyżyk” z pytaniami;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- flipcharty i markery.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją.

1. Uczniowie mają za zadanie zapoznać się z e-materiałem w celu aktywnego uczestnictwa w lekcji podsumowującej.

Faza wstępna

1. Nauczyciel przedstawia temat zajęć i prosi uczniów, aby przedstawili propozycję celów dzisiejszej lekcji.

2. Uczniowie na podstawie wiadomości zdobytych przed lekcją mają za zadanie w parach lub małych grupach przygotować własną definicję pojęcia „parytet”.

3. Po wstępnej fazie twórczej uczniowie zapisują na tablicy swoje propozycje.

Faza realizacyjna

1. Uczniowie dzielą się na dwie grupy. Każda z nich wybiera osobę koordynującą, która ma za zadanie zarządzać pracą zespołu i przydzielać zadania.
2. Nauczyciel wyjaśnia, że uczniowie będą grać w kółko i krzyżyk na pytania. Każda grupa przygotowuje 10 pytań (po 1 na każde pole plus pytanie bonusowe za wygraną grę) na podstawie materiałów zawartych w multimedium e-materiału.
3. Uczniowie wspólnie z nauczycielem ustalają kryterium punktacji za odpowiedź pełną samodzielną lub z pomocą kolegi, jak również pytanie bonusowe oraz oceny, jakie otrzymają grupy.
4. W wyznaczonym przez prowadzącego czasie grupy opracowują pytania na arkuszach. Nauczyciel przygotowuje na tablicy planszę do gry i tabelę do zapisywania punktacji.
5. Koordynatorzy grup losują, kto rozpoczyna grę. Po skończonej rozgrywce i wyłonieniu zwycięzcy grupy mogą zadać sobie dodatkowe pytania (z przygotowanych i niewykorzystanych w grze) lub przedstawić, jakie inne pytania mieli przygotowane, a nie zostały wykorzystane w zabawie.
6. Nauczyciel ocenia uczniów według ustalonych kryteriów.

Faza podsumowująca

1. Wykonanie ćwiczeń z e-materiału.
2. Utrwalenie powtarzanego materiału do sprawdzianu.

Praca domowa:

Wykonaj ćwiczenia z sekcji „Sprawdź się”.

Spośród kobiet obecnych w polityce wybierz jedną i opisz jej osiągnięcia oraz funkcję, jaką pełni lub pełniła.

Materiały pomocnicze:

Idea, Gender quotas database, quotaproject.org.

Instytut Spraw Publicznych, *Kobiety na listach wyborczych*, isp.org.pl.

Miłada Jędrzyk, *Męskie partie nie mają szans*, „Gazeta Wyborcza” 2009.

Udział kobiet w Sejmie RP VI kadencji według partii politycznych, sejm.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Mapę interaktywną uczniowie mogą wykorzystać do przygotowania lekcji odwróconej.

